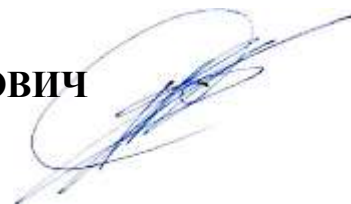

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ГАРАСИМІВ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

УДК 342.9:351.74:342.78

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ
ПРОТИ УКРАЇНИ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Тернопіль – 2024

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна».

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
Кравчук Мар'яна Юріївна,
Західноукраїнський національний університет,
завідувач кафедри адміністративного права та
судочинства

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Пузирний Вячеслав Феодосійович,
Пенітенціарна академія України,
проректор з освітньо-наукової роботи

кандидат юридичних наук, доцент
Петровська Ірина Ігорівна,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, навчально-науковий
юридичний інститут,
доцент кафедри конституційного,
міжнародного та адміністративного права

Захист відбудеться 15 березня 2024 року о 13 годині 00 хвилин на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.04 у Західноукраїнському національному університеті за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Західноукраїнського національного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий 14 лютого 2024 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В. М. Слома

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Наявність ефективних правових механізмів для захисту держави від військової агресії є фундаментом для забезпечення національної безпеки. Розробка цих механізмів та їх своєчасна адаптація до сучасних викликів є одним із ключових напрямків у процесі створення законів у державі. Цей напрямок набуває особливого значення для нашої держави, що з 2014 року розпочала досить тривалий шлях у пошуках ефективних методів протидії військовій агресії та відновлення тимчасово окупованих територій. Протягом останніх років в українському законодавстві було введено значну кількість нових понять, таких як «антитерористична операція», «учасник АТО», «тимчасово переміщена особа», «Операція об'єднаних сил». Ці нові концепції спричинили важливі зміни в суспільно-політичному житті України. До того ж, Україна має справу з повномасштабною військовою агресією Російської Федерації, починаючи з 24 лютого 2022 року.

Протягом тривалого періоду наша держава бореться за збереження своїх національних інтересів та культурних цінностей в умовах тотальної війни. Ураховуючи психологію нашого народу, Україна все ж знайшла силу відстояти свою гідність та честь на міжнародному рівні. Саме тому забезпечення громадської безпеки та правопорядку має істотне значення для країни, і є одним із найважливіших завдань Національної поліції України.

Ефективність заходів щодо забезпечення національної безпеки, проведених Національною поліцією України в рамках антитерористичної операції/операції Об'єднаних сил до кінця 2021 року, мала залежати від адекватного правового регулювання. Іншими словами, наявність системи нормативно-правових актів мала створювати необхідний фундамент для оптимального керівництва та функціонування органів та підрозділів поліції у моменти захисту національних інтересів України.

Треба відзначити потребу в удосконаленні правового каркасу, який міг би чітко визначити мету і завдання Національної поліції України та в подальшому конкретизувати їх у контексті збройної агресії. Це, в свою чергу, вимагало б створення і закріплення повноважень відповідних органів і підрозділів Національної поліції України, що забезпечують національну безпеку, зокрема функціональних обов'язків конкретних посадових осіб у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку, захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, насамперед національних, і в контексті протидії злочинності та надання послуг і допомоги особам, які з різних особистих, економічних, соціальних причин або через надзвичайні обставини потребують такої допомоги.

Загалом, актуальність теми дисертації визначається необхідністю створення сучасної концепції ефективної роботи Національної поліції України, окреслення її змісту та особливостей, а також розуміння її важливості для якісної організації роботи органів державної влади, що відповідають за забезпечення громадської безпеки і порядку. У більш конкретному плані актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового вивчення особливостей роботи Національної поліції України в умовах збройної агресії та розробки наукових висновків і рекомендацій, спрямованих на удосконалення її діяльності.

Додаткового акценту додає той факт, що сучасні наукові праці не приділяють належної уваги цьому питанню. Для проведення всебічного дослідження було використано результати наукових розвідок як українських, так і закордонних учених. Зокрема, у дисертації розглядалися концептуальні аспекти адміністративного права, публічного управління та теорії публічного адміністрування на основі наукових праць таких авторитетних науковців, як: В. Авер'янов, Д. Афонін, А. Боксгорн, О. Банчук-Петросова, А. Багряк, Ю. Битяк, С. Банах, В. Бевзенко, С. Вітвіцький, С. Гончарук, І. Голосніченко, С. Гречанюк, В. Гаращук, Т. Дракохруст, А. Єлистратов, С. Зливко, Р. Калюжний, В. Коваленко, Л. Коваль, Т. Коломоєць, В. Колпаков, О. Корнієнко, В. Пузирний, О. Сенаторова, В. Тулінов, К. Чишко та інші.

Незважаючи на те, що у роботах цих науковців висвітлено питання, пов'язані з діяльністю Національної поліції України в умовах збройної агресії, проблематика адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України не була об'єктом системного дослідження.

Це свідчить про актуальність, сучасність і правильність обраної теми для дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тематика дослідження відповідає вимогам та завданням, визначеним у Плані дій щодо реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 роки (схваленому Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756-р), відповідає цілям сталого розвитку України на період до 2030 року (визначеними Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019) та вирішує завдання, встановлені у Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки (схваленої Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є подальша розробка наукової концепції адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України та комплексних практичних рекомендацій щодо розвитку національної адміністративно-правової науки й удосконалення законодавства у сфері публічної безпеки.

Мета дослідження визначила необхідність постановки та вирішення таких наукових завдань:

– дослідити генезу розвитку та сучасний стан розуміння поняття збройної агресії;

– охарактеризувати органи Національної поліції України як суб'єкта забезпечення публічної безпеки в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України;

– сформулювати принципи та завдання діяльності Національної поліції в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України;

– визначити форми та методи діяльності Національної поліції в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України;

– здійснити аналіз взаємодії та координації Національної поліції України з іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України;

– проаналізувати правове забезпечення діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України;

– дослідити зарубіжний досвід діяльності органів Національної поліції в умовах збройної агресії;

– обґрунтувати перспективи вдосконалення нормативно-правових засад забезпечення діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України та сформулювати наукові висновки щодо проведеного дослідження, теоретичні пропозиції і практичні рекомендації щодо розвитку національного адміністративного права та законодавства.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у зв'язку з діяльністю Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України

Предметом дослідження є адміністративно-правове регулювання діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України.

Методи дослідження. Дисертація ґрунтується на методологічній основі, що включає широкий спектр наукових методів і підходів, характерних для правознавства загалом та адміністративного права зокрема.

Зокрема, у ході дослідження було застосовано наступні методи: системно-структурний аналіз, порівняльно-правовий, формально-догматичний, гносеологічний, аксіологічний, системний, семантичний, статистичний, соціологічний, метод прогнозування тощо.

Системно-структурний аналіз використаний для розгляду генези розвитку та сучасного розуміння поняття збройної агресії (підрозділ 1.1.). Порівняльно-правовий метод застосовувався для аналізу нормативно-правового забезпечення діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України (підрозділ 2.3.). Принципи, завдання, форми та методи діяльності Національної поліції в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України описано з використанням формально-догматичного, гносеологічного, аксіологічного та системного методів (підрозділи 2.1., 2.2.). Семантичний метод використовувався для розкриття змісту наукових та нормативних категорій і термінів, що становили основу для правильного розуміння збройної агресії та особливостей діяльності Національної поліції України в таких умовах (підрозділ 1.2., розділ 2, розділ 3). Метод прогнозування допоміг сформулювати перспективне уявлення про зміни, що можуть відбутися у результаті реалізації запропонованих у дисертації рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства (розділ 3).

Теоретичною основою для розробки питань, визначених у дисертаційній роботі, є праці з публічного управління, адміністративного права та інших галузей права.

Емпіричну базу дослідження складають: статистичні дані Державного комітету статистики, інформація щодо практичної діяльності Національної поліції України, правова публіцистика, довідкові видання та інше.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є одним з перших у національній юридичній науці всебічним дослідженням адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії

Російської Федерації проти України. Дана дисертаційна робота вирізняється актуальною постановкою проблеми, відкриттям і подальшим дослідженням нових ідей та тенденцій у розвитку відносин в галузі національної безпеки та шляхів удосконалення наукової концепції адміністративно-правового забезпечення діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України та відповідного законодавства.

У ній сформульовані нові та такі, що містять елементи наукової новизни, положення, що виносяться на захист:

уперше:

- збройну агресію запропоновано розуміти в авторській інтерпретації як сукупність воєнних, політичних, економічних, інформаційних ворожих дій, що застосовуються силами держави (групою держав) проти суверенітету, територіальної цілісності, політичної незалежності іншої держави або народу (нації), несумісну зі Статутом ООН;

- виокремлено генезу розвитку діяльності Національної поліції крізь призму причин, що виникли у період проведення антитерористичної операції/операції Об'єднаних сил та низку ухвалених нормативно-правових актів, спрямованих на її регулювання;

- публічно-правове регулювання діяльності Національної поліції в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України поділено на п'ять форм, кожна з яких створює умови для досягнення конкретної мети, що сукупно забезпечують публічне адміністрування у сфері безпеки і порядку;

- здійснено аналіз взаємодії та координації Національної поліції України з іншими суб'єктами забезпечення безпеки і порядку з початку антитерористичної операції і до сьогодні;

- охарактеризовано необхідність визначення сутності принципу безперервності;

- запропоновано напрямки вдосконалення діяльності Національної поліції України: у воєнній сфері, у сфері безпеки державного кордону; сфері державної безпеки; у внутрішньополітичній сфері; у соціальній сфері та інформаційній сфері;

удосконалено:

- аргументи у висновку про те, що в межах розгортання повномасштабної війни Російської Федерації з Україною одним із важливих напрямків є протидія нелегальній міграції та торгівлі людьми;

- систематизацію та аналіз напрацювань провідних українських і зарубіжних вчених з проблематики збройної агресії, зокрема, в її історико-правовому контексті;

- аргументацію щодо розгляду застосування методу переконання при примусовій депортації дітей Російською Федерацією;

- підхід до розуміння взаємодії Національної поліції України з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони на правовому рівні;

набули подальшого розвитку:

- дослідження ключових принципів як основи поліцейської діяльності;

- науково-практичні рекомендації у сфері застосування зарубіжного досвіду діяльності органів Національної поліції в умовах збройної агресії, що надасть змогу вдосконалити та адаптувати роботу Національної поліції в умовах збройної агресії;

– обґрунтування необхідності у розширенні кола повноважень поліцейських в умовах збройної агресії;

– розгляд взаємодії між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у керуванні сектором безпеки й оборони і зроблено висновок, що існують перехрещення повноважень і функцій у цій області, а це ускладнює належний контроль за діяльністю цих суб'єктів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що викладені у дисертаційній роботі положення, висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері*: для подальших наукових розробок адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України;

– *правозастосуванні*: у практичній діяльності персоналу Національної поліції України та удосконаленні навичок адміністративної діяльності у сфері публічної безпеки (Довідка Тернопільського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Тернопільській області від 27 жовтня 2024 р.);

– *освітньому процесі*: під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Особиста безпека працівників Національної поліції» (акт впровадження Західноукраїнського національного університету від 03 листопада 2023 р).

Особистий внесок здобувача. У роботі викладено положення, які є результатом самостійної праці автора дисертації. Теоретичні положення, висновки та пропозиції, що пропонуються для розгляду на захисті, сформульовано автором на підставі власного дослідження, аналізу наукових праць, а також національної і зарубіжної нормативно-правової бази.

У дисертаційному дослідженні не використовувалися наукові ідеї та розробки, які є спільними з іншими авторами опублікованих наукових праць. Особистий внесок автора до спільних колективних наукових публікацій відповідає кількості співавторів цих публікацій.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи оприлюднено в доповідях на таких всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: III Міжнародна науково-практична конференція «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (Тернопіль, 20–21 квітня 2018 р.); IV Міжнародна науково-практична конференція «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (Тернопіль, 5–6 квітня 2019 р.); Міжнародна наукова конференція «Тенденції реформування правової системи України і країн світу: правові, психологічні та соціокультурні аспекти» (Тернопіль, 5–6 листопада 2019 року); Всеукраїнська науково-практична конференція присвячена пам'яті академіка Національної академії правових наук України, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора юридичних наук, професора Володимира Васильовича Луця (1933–2021) «Договір як універсальна форма правового регулювання» (м. Івано-Франківськ, 7 квітня 2023 р.); VII Міжнародна науково-практична конференція «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 р.); V Міжнародна науково-практична конференція присвячена 94-річчю з дня народження члена-кореспондента НАПрН

України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І. «Актуальні проблеми приватного та публічного права» (м. Харків, 31 березня 2023 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дисертації висвітлено в 12 публікаціях, з яких: 5 статей, опубліковані у вітчизняних фахових виданнях, 1 стаття – у закордонному фаховому виданні, 6 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура роботи. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 199 сторінок. Список використаних джерел містить 166 найменувань і займає 19 сторінок, додатки містяться на 5 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертації, визначено її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, охарактеризовано методи наукового пізнання, які застосовані в дисертаційній роботі, розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, означено особистий внесок здобувача, подано відомості про апробацію матеріалів, анонсовано структуру праці, зазначено її обсяг.

Розділ 1 «Загальнотеоретичні засади діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» присвячено визначенню сутності збройної агресії та її особливостей історичного розвитку, з'ясуванню специфіки діяльності органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення публічної безпеки в умовах збройної агресії Росії проти України, формуванню її принципів та завдань.

Підрозділ 1.1. «Гене́за розвитку та сучасний стан розуміння поняття збройної агресії» спрямований на з'ясування кола окреслених проблем, стану їхньої наукової розробки та основних напрямів дослідження.

У результаті аналізу наукових розробок, що висвітлюють предмет й об'єкт дослідження, запропоновано авторське визначення поняття «збройна агресія», яке відображає теоретико-методологічні, засадничі та практичні аспекти цієї категорії.

Виділено та проаналізовано сутність та ознаки понять «тероризм», «наси́льство» та «агресія». Виокремлено також класифікацію поняття агресії, що взаємодіє з іншими видами внутрішньої політики держави. Йдеться, зокрема, про соціальну, військову, національну та політичну. Особливу увагу приділено міжнародному закріпленні поняття «агресія». Римський статут охарактеризовує приклади агресії, які включають сім елементів, зокрема вторгнення або напад збройних сил держави на території іншої держави або будь-яку військову окупацію, якою б тимчасовою вона не була, що є наслідком такого вторгнення або нападів, або будь-яка анексія території іншої держави або її частин із застосуванням сили; бомбардування збройними силами держави території іншої держави або використання будь-якої зброї державою проти території іншої держави; блокада портів або узбережжя держави збройним шляхом сили іншої держави; напад збройних сил держави на суші, морі чи в повітрі збройних сил або морських і повітряних флотів іншої держави; застосування збройних сил однієї держави, що

знаходяться на території іншої держави угоди з державою перебування, порушення умови, передбачені угодою, або будь-яке продовження їх перебування на такій території після розірвання правочину; акт держави, що дозволяє використовувати свою територію, яку вона передала у розпорядження іншої держави цією іншою державою здійснено акт агресії проти третьої держави; посилення від імені держави збройних банд, груп, нерегулярних сил або найманців, які вчиняють дії застосування збройної сили проти іншої держави, яке є настільки серйозним, що воно еквівалентно діям, перерахованим вище, або значна участь у них.

Охарактеризовано загрози, які виникли на території Донецької та Луганської областей, а також поширилися по всій території держави; запропоновано заходи щодо усунення зазначених загроз або мінімізації їх негативних наслідків.

У підрозділі 1.2. «Органи Національної поліції України як суб'єкти забезпечення публічної безпеки в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» насамперед з'ясовано, що зміст системи забезпечення публічної безпеки в Україні включають: її суб'єкти – основний структурний елемент; її об'єкт – забезпечення публічної безпеки, на яке спрямована мета функціонування цієї системи і те, з приводу чого вона формується; зв'язки між вказаними елементами – діяльність суб'єктів забезпечення публічної безпеки, що реалізовувалася за допомогою відповідних форм і методів під час АТО. Акцентовано увагу на тому, що залишалася проблема відсутності загального нормативно-правового акту, який регулює взаємодію суб'єктів державного управління та послідовність узгоджених дій при виконанні обох загальних та індивідуальних службових завдань в зоні проведення АТО у порівнянні із повномасштабним вторгненням.

На основі досвіду проведення антитерористичної операції/операції Об'єднаних Сил визначено систему суб'єктів забезпечення публічної безпеки в Україні в умовах повномасштабного вторгнення: 1) правоохоронні органи та центральні органи виконавчої влади, які безпосередньо забезпечують охорону громадського порядку та безпеку, – Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ України, Національна поліція України, Міністерство оборони України та підпорядковані йому Збройні Сили України, Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Адміністрація Державної прикордонної служби України, Міністерство юстиції України, Управління державної охорони України, Державна фіскальна служба України; 2) правоохоронні органи та центральні органи виконавчої влади, які залучаються в разі необхідності, – Державна служба фінансового моніторингу України, Служба зовнішньої розвідки України, Міністерство закордонних справ України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, Міністерство інфраструктури України, Міністерство фінансів України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України; 3) недержавні суб'єкти реалізації правоохоронної функції держави – органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання (волонтерські організації), підприємства, установи, організації (їх посадові особи), окремі громадяни.

У підрозділі 1.3. «Принципи та завдання діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» запропоновано, із

врахуванням положень Конституції України, розширити формулювання принципу дотримання прав і свобод людини, додавши до «прав і свобод людини» формулювання «законні інтереси», що в загальному відповідає поняттю правової та соціально орієнтованої країни.

Зроблено висновок, що незалежна соціологічна служба не має функції репрезентативної вибірки та можливість вибору питань для проведення соціологічного дослідження у контексті нового принципу – взаємодії з населенням на засадах партнерства. Існує необхідність забезпечити незалежність соціологічних служб аби успішно здійснювати проведення соціологічних досліджень, що є необхідною умовою успішної реалізації принципу «Community Policing». Запропоновано внести зміни та доповнення шляхом законодавчого уточнення таких понять, як «принцип взаємодії поліції та населення на основі партнерства» та «оцінка рівня довіри», а також розширити права незалежних соціологів у дослідженні та визначенні сутності категорії «поліцейські послуги».

Виявлено та проаналізовано функціонал підрозділів Національної поліції у сфері протидії злочинності, до якого входять два основні завдання: боротьба з організованою злочинністю та корупцією; протидія нелегальній міграції та торгівлі людьми.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий механізм діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» містить три підрозділи, в яких здійснюється аналіз компетенції та повноважень суб'єктів забезпечення публічної безпеки в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України, особливостей нормативно-правового забезпечення діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Росії проти України й специфіки форм і методів її діяльності.

У підрозділі 2.1. «Форми та методи діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» наголошено, що від оптимального використання тих чи інших форм державного управління залежить ефективність діяльності Національної поліції в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України щодо виконання покладених на неї завдань у цілому, а також у частині протидії адміністративним правопорушенням.

Основні форми діяльності Національної поліції в умовах збройної агресії Росії проти України поділено на шість форм, кожна з яких створює умови для досягнення конкретної мети, і у міру їхнього здійснення сукупно забезпечують функціонування держави у сфері публічної безпеки. Цими формами визначено такі: 1) правові форми (нормотворча та правозастосовча діяльність); 2) неправові (організаційні) форми; 3) правоохоронні; 4) виховні; 5) інформаційно-консультативні; 6) профілактичні форми.

Із формами тісно пов'язані методи діяльності Національної поліції в адміністративній площині. У межах реалізації діяльності Національної поліції України найбільш поширеними є адміністративні методи, а саме методи переконання і примусу, що органічно поєднані між собою. Метод переконання в адміністративній діяльності поліції дає змогу досягти наступних цілей: виховання громадянина і його правомірної поведінки; попередження злочину та інших правопорушень; вплив на правопорушників. Метод примусу застосовується до порівняно невеликої кількості осіб, як правило, до тих, хто вчинили правопорушення. Застосовується виключно

працівниками поліції в межах їх повноважень з метою запобігання або припинення протиправних дій, подолання шкідливих наслідків, а також притягнення особи до адміністративної відповідальності.

У підрозділі 2.2. «Взаємодія та координація Національної поліції України з іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» доведено, що під час АТО фактично сформувалася нова епоха взаємодії правоохоронних органів між собою.

Зазначається, що загалом процес встановлення взаємодії та координації Національної поліції України з іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки в умовах збройної агресії Росії проти України можна поділити на два етапи: в рамках проведення антитерористичної операції та повномасштабне вторгнення.

Було виявлено низку проблем, пов'язаних з відсутністю норм взаємодії Національної поліції України із суб'єктами державного управління в районі проведення АТО.

Після введення воєнного стану на Національну поліцію України покладено повноваження щодо взаємодії з такими органами державної влади, як: Збройні Сили України, Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України, Державна спеціальна служба транспорту, Служби безпеки України по боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізовані або збройні формуваннями тощо.

Звертається увага, що окреслення чіткої і цілісної картини системи компетенції та повноважень органів державної влади і місцевого самоврядування у сфері публічної безпеки має певне теоретичне й практичне значення і є передумовою правильного розуміння та визначення їхньої ролі та місця серед державних і недержавних структур, вибору форм та методів роботи.

Обґрунтовано, що наявність такої великої кількості суб'єктів призводить до розпорошення повноважень і функцій у сфері публічної безпеки, що, в свою чергу, унеможливорює здійснення ефективного контролю за їхньою діяльністю, призводить до дублювання повноважень, неможливості здійснення та налагодження чіткої комунікації в межах наданих повноважень.

У підрозділі 2.3. «Нормативно-правове забезпечення діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» наголошено, що адміністративно-правове регулювання для забезпечення публічної безпеки та порядку Національною поліцією України можна визначити як єдиний механізм, що базується на адміністративно-правових засобах і нормах адміністративного законодавства, за допомогою яких реалізуються належні організаційні, правові та інші умови, що необхідні для виконання Національною поліцією України відповідних завдань і функцій із забезпечення публічної безпеки і порядку, а також через які здійснюється впорядкування адміністративних правовідносин, що виникають при цьому.

Акцентовано, що адміністративно-правові норми досить розкидані серед великої кількості джерел різної сфери дії, цільового та предметного призначення. Для повноти було здійснено систематизацію джерел за їх юридичною силою відповідно до загальної класифікації джерел адміністративного права: Конституція України, міжнародно-правові акти та закони України.

Проведено також детальний аналіз змін національного законодавства, що стосується діяльності Національної поліції України після повномасштабного вторгнення. Особливо акцент зроблений на аналізі зміни до законодавства, які є тимчасовими, на період дії воєнного стану, з метою забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав проти України та 60 днів після цього.

Звертається увага на додаткові зміни, якими значно розширено коло повноважень поліцейських. Водночас констатується, що не всі проблемні питання повною мірою вирішено. Значної законотворчої роботи вимагає узгодження з національним законодавством законів, які регулюють інші сфери суспільних відносин, а також розроблення підзаконних нормативно-правових актів, що мають забезпечити механізми реалізації задекларованих норм.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» присвячений аналізу питань, що стосуються зарубіжного досвіду діяльності органів національної поліції в умовах збройної агресії та вдосконаленню нормативно-правових засад забезпечення діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Росії проти України, що викладено в двох підрозділах.

Підрозділі 3.1. «Зарубіжний досвід діяльності органів Національної поліції в умовах збройної агресії» містить аналіз стандартів Ради Європи у поліцейській діяльності та корисний досвід від країн, які стикалися із збройною агресією.

Зазначено, що більшість поліцейських служб Європи відіграють певну роль, поряд із правозастосуванням соціальної ролі, і надають певні послуги в суспільстві. Крім того, ставлення населення до поліції пов'язане з позицією і поведінкою поліції по відношенню до цього населення, особливо повага до людської гідності та основних свобод і прав особи в тому вигляді, в якому вони, зокрема, закріплені в Європейській конвенції з прав людини.

Обґрунтовано, що демократичні основи поліцейської діяльності досягаються, якщо є перехід «від контрольного-орієнтованого підходу до послуг», тобто коли основна увага діяльності правоохоронних органів приділяється активній профілактиці правопорушень.

Зазначається, що зарубіжний досвід діяльності органів національної поліції під час збройних конфліктів може варіюватись залежно від країни та конкретних обставин. Однак існують певні загальні принципи та практики, які можуть бути застосовані в таких ситуаціях. Таким чином наведено зарубіжний досвід, який може бути важливими під час збройного конфлікту, а саме – запобігання та розслідування злочинів; громадська безпека; гуманітарна допомога; кримінальне розслідування; взаємодія з міжнародними силами; технологічні інновації; підготовка та навчання поліцейських та захист національної інфраструктури.

У підрозділі 3.2. «Перспективи вдосконалення нормативно-правових засад забезпечення діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» наведені основні причини, що призвели до низької ефективності системи національної безпеки України та напрямки діяльності Національної поліції України, які повинні бути вдосконалені на нормативно-правовому рівні.

Констатовано, що сьогодні повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територію України має такі характерні прояви як застосування «класичних» тактик терору (вибухи, залякування, диверсії тощо); застосування важкого озброєння, в тому числі проти мирного населення; використання цивільного населення як «живого щита», наприклад, ведення вогню з житлових районів населених пунктів, розміщення зброї поблизу шкіл, лікарень, дитячих садків тощо; переслідування громадян за інші політичні чи релігійні переконання; погане ставлення до захоплених українських військовослужбовців, проукраїнсько налаштованих жителів Донбасу; перешкоджання діяльності міжнародних організацій; активний пропагандистсько-психологічний маніпулятивний вплив на молодь, яка проживає в ОРДЛО; активне використання Інтернету (пропаганда, вербування, фінансування тощо).

Вдосконалення діяльності Національної поліції України у військовій сфері є важливим завданням, оскільки поліція може виконувати ряд функцій, пов'язаних з підтриманням правопорядку та безпеки в умовах збройного конфлікту.

Акцентовано, що в інформаційній сфері, діяльність поліції є критичним аспектом у контексті сучасних технологій та комунікаційних засобів. Для успішного функціонування та ефективності поліції у сфері інформаційної безпеки можуть бути вжиті такі заходи як кібербезпека; медіа-співпраця; аналітика та моніторинг; кіберпатрулювання; кіберосвіта.

Враховуючи контекст сучасних викликів, з якими стикається Національна поліція України, існують питання, які потребують вдосконалення на нормативно-правовому рівні. При вдосконаленні законодавчих актів, важливо залучати експертів, представників поліції та інших зацікавлених сторін для забезпечення ефективності та відповідності міжнародним стандартам правопорядку.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено дослідження адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України з формуванням на цій основі теоретичних висновків та практичних пропозицій, основними з яких є такі.

1. У контексті адміністративного права важливо переглянути і додати визначення збройної агресії з урахуванням особливостей цієї галузі права. Наприклад, у випадку внутрішнього конфлікту чи порушення громадського порядку існує необхідність уточнити, які дії можуть вважатися збройною агресією, а також, які наслідки вона має з точки зору адміністративного правопорядку.

Оскільки адміністративне право регулює внутрішні відносини держави, перегляд поняття збройної агресії може включати в себе аналіз дій правоохоронних органів, адміністративно-правової відповідальності та міжнародного співробітництва у питаннях забезпечення безпеки та протидії насильству.

Збройна агресія – це сукупність воєнних, політичних, економічних, інформаційних ворожих дій, що застосовуються силами держави (групою держав) проти суверенітету, територіальної цілісності, політичної незалежності іншої держави або народу (нації), несумісна зі Статутом ООН.

Визначено кілька ключових етапів генезису розвитку поняття збройної агресії, пов'язаної з історичними подіями та еволюцією міжнародного права:

1) до другої половини ХХ століття. Після закінчення Другої світової війни висвітлено потребу визначити і засудити збройну агресію. Це призвело до створення Резолюції Генеральної Асамблеї ООН № 3314 (XXIX) у 1974 році, де було введено визначення збройної агресії;

2) концепція самооборони. Розвиток поняття збройної агресії був пов'язаний з розумінням права на самооборону. Згідно зі Статутом ООН, держави мають право на самооборону проти збройної агресії. У міжнародному праві розроблено критерії для визначення легальної самооборони, що враховують незаконні агресивні дії;

3) розширення поняття збройної агресії. З розвитком міжнародних стосунків і появою нових загроз з'явилися нові виміри збройної агресії. Наприклад, кіберагресія, гібридні загрози і невійськові дії можуть також вважатися формами збройної агресії, і це вимагає уточнень та адаптації правових норм;

4) міжнародний кримінальний суд (МКС), створений у 2002 році. Він має компетенцію розглядати злочин збройної агресії, але саме визначення та юридична характеристика збройної агресії залишаються предметом обговорення й об'єктом подальшого розвитку міжнародного права.

Гене́за розвитку поняття збройної агресії відображає поступове уточнення та розширення його змісту відповідно до змін у міжнародній політиці, безпеці. Враховуючи постійну еволюцію загроз та сучасні виклики, поняття збройної агресії продовжуватиме розвиватися, адаптуючись до нових вимог і викликів міжнародного права.

До основних елементів агресії віднесено:

1) анексія або вторгнення збройних сил однієї держави на територію іншої держави або її частину;

2) бомбардування, обстріли, артилерійську атаку чи блокаду портів або берегів держави, що здійснюються збройними силами іншої держави;

3) вторгнення збройних сил на територію держави, що здійснюється без згоди або узгодження з офіційними органами цієї держави;

4) використання будь-якої зброї проти території, водних та повітряних сил, морських суден або споруд, належних іншій державі;

5) блокування засобів зв'язку, необхідних для життєдіяльності населення іншої держави.

2. Виділяються причини, за яких органи Національної поліції України виступають як суб'єкти забезпечення публічної безпеки в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України:

– захист населення (у збройному конфлікті безпека і добробут громадян є основним пріоритетом. Поліція виконує завдання з охорони життя, здоров'я та майна громадян, забезпечуючи їх безпеку в умовах загрози агресії. Це може передбачати надання допомоги в евакуації, медичної допомоги та організацію безпечних умов для мешканців);

– збереження громадського порядку (умови збройної агресії можуть створювати хаос та порушення громадського порядку. Поліція відповідає за збереження громадського порядку, запобігання злочинам, затримання осіб, які порушують закон та загрожують безпеці інших громадян);

– боротьба з тероризмом (збройна агресія може супроводжуватися актами тероризму та злочинною діяльністю. Поліція має важливу роль у протидії тероризму, розкритті терористичних злочинів, забезпеченні безпеки публічних місць, критичної інфраструктури та зменшенні загрози для громадськості);

– розслідування злочинів (органи Національної поліції мають завдання проводити розслідування злочинів, включаючи ті, що стосуються збройної агресії. Це включає збір доказів, здійснення оперативних заходів, встановлення винних осіб та пред'явлення їм відповідальності згідно з законом);

– співпраця з іншими силовими структурами (поліція співпрацює зі збройними силами та іншими силовими структурами для забезпечення безпеки та координації дій у відповідь на збройну агресію. Ця співпраця допомагає ефективно використовувати ресурси та забезпечує взаємодію між різними силовими структурами).

За умов правового режиму воєнного стану під час забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку на уповноважені органи та підрозділи Національної поліції покладаються особливі вимоги обслуговування, а саме: служба щодо забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку під час комендантської години, в умовах активних військових дій, під час звільнення окупованих територій; на блокпостах; виявлення та знешкодження диверсійно-розвідувальних груп противника; взаємодія з підрозділами Національної гвардії України та добровольчими формуваннями територіальних громад.

3. Принцип безперервності у діяльності Національної поліції України важливий для забезпечення сталості, ефективності та надійності поліцейської роботи в умовах збройної агресії або будь-яких інших викликів.

Основні аспекти принципу безперервності в діяльності Національної поліції України включають:

– незалежність (поліцейські органи повинні бути незалежними від зовнішнього впливу та політичного втручання. Це дозволяє забезпечити стабільність та безперервність їх функціонування незалежно від змін у владі чи політичних умовах);

– професійність (поліцейські повинні мати високий рівень професійної підготовки, знань і навичок, необхідних для виконання своїх обов'язків. Це допомагає забезпечити сталість та якість поліцейської роботи незалежно від зміни кадрового складу або керівництва);

– інституційна стійкість (поліцейські органи мають мати стабільну інституційну структуру, що забезпечує безперервність їх роботи незалежно від змін у політичному або організаційному середовищі).

Деякі шляхи удосконалення принципів діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії включають:

1) адаптацію до нових викликів; 2) розширення міжнародного співробітництва; 3) постійне навчання та підвищення кваліфікації; 4) взаємодію з громадою.

Проаналізовано, що в умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну, перед Національною поліцією України постають більш складні завдання. Наведено

аспекти, що можуть вдосконалити діяльність Національної поліції України в умовах війни:

1) збільшення масштабів та обсягу дій. В умовах війни Національна поліція повинна збільшити свою присутність та активність на території, відповідати на нові види загроз та діяти на більш широкому просторі. Це може включати розширення обсягу патрулювання, підвищення рівня готовності до реагування на випадки насильства та злочинності, забезпечення безпеки громадських заходів та важливих об'єктів;

2) удосконалення спеціалізованих підрозділів. В умовах війни можуть знадобитися спеціалізовані підрозділи, що володіють спеціальними навичками для протидії тероризму, контртерористичних операцій, розслідування складних злочинів та інших завдань, що виникають у зв'язку з війною. Удосконалення таких підрозділів та забезпечення їх ефективної співпраці з іншими силовими структурами є важливим кроком.

3) забезпечення безпеки поліцейських. В умовах війни зростають ризики для поліцейських, оскільки вони можуть стати мішенями для нападів терористичних груп та ворожих сил. Удосконалення завдань Національної поліції має передбачати заходи щодо підвищення безпеки поліцейських, забезпечення їхньої адекватної оснащеності та тренувань, а також підтримки психологічного благополуччя.

4) розвиток роботи з інформацією та аналітикою. В умовах війни важливим елементом діяльності поліції є ефективна робота з інформацією. Удосконалення завдань Національної поліції повинно включати розвиток сучасних систем збору, обробки та аналізу інформації, що допоможе поліцейським отримувати своєчасну та достовірну інформацію про потенційні загрози та виклики.

5) підтримка громади. В умовах війни важливо забезпечувати підтримку та співпрацю з громадою. Поліція повинна розуміти її потреби та допомагати вирішувати проблеми безпеки, забезпечуючи відкритий діалог та залучаючи громадські організації до спільних заходів.

4. Основними формами діяльності Національної поліції в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України є:

1) правові форми (застосування закону та правопорядку, захист прав громадян, забезпечення безпеки та громадського порядку, міжнародне співробітництво, захист критичних інфраструктур);

2) виховні форми (інформування та освіта населення, взаємодія з молоддю, культурно-масові заходи).

Запропоновано включати такі основні аспекти використання методу переконання в адміністративній діяльності поліції як інформаційна робота; діалог та консультації; підтримка громадських ініціатив; патрулювання та присутність; партнерство з громадою.

Охарактеризовано, що використання методу примусу повинно ґрунтуватися на законності, пропорційності та необхідності, забезпечуючи захист прав та свобод громадян. Поліція зобов'язана діяти в межах закону та з урахуванням принципу рівності перед законом.

5. Проведено порівняльний аналіз взаємодії та координації Національної поліції України з іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки з початку антитерористичної операції і до повномасштабного вторгнення.

Під час аналізу законодавства з даної теми та його практики було виявлено низку проблем, що пов'язані з відсутністю норм взаємодії Національної поліції України із суб'єктами державного управління.

В умовах збройної агресії Росії проти України взаємодія та координація Національної поліції України з іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки є критично важливими для ефективного реагування на загрози та забезпечення безпеки громадян.

Національна поліція України співпрацює та координує свою діяльність з такими суб'єктами забезпечення публічної безпеки:

- Збройні сили України. Поліція співпрацює, зокрема, з військовими підрозділами та спеціальними військовими формуваннями з метою забезпечення безпеки на тимчасово окупованих територіях та на передовій;

- Служба безпеки України. Поліція співпрацює у сфері обміну розвідувальною та оперативною інформацією, виявленні та припиненні діяльності злочинних та терористичних груп, а також у запобіганні та розслідуванні злочинів проти національної безпеки;

- інші правоохоронні органи. Поліція співпрацює з іншими правоохоронними органами, такими як: Державна служба з надзвичайних ситуацій України, Державна прикордонна служба України, Офіс Генерального прокурора України та інші, з метою обміну інформацією, координації дій та спільного реагування на злочинні та небезпечні ситуації;

- громадські організації та активісти. Поліція співпрацює з громадськими організаціями, добровільними загонами та активістами, які займаються захистом громадського порядку та безпеки. Це передбачає спільні патрулювання, обмін інформацією та співпрацю стосовно попередження та розслідування правопорушень.

6. Здійснено аналіз правового забезпечення діяльності Національної поліції України як у період до повномасштабного вторгнення Російської Федерації, так і на даний час. В умовах воєнного стану практично всі державні установи зазнають змін у повноваженнях, компетенціях, правах та обов'язках, порядках та процедурах.

В умовах проведення антитерористичної операції були проаналізовані такі ключові пункти як права та обов'язки поліцейських; процедури, що регламентують проведення антитерористичних операцій поліцією; механізми контролю, що гарантують дотримання прав людини, запобігання зловживанням та незаконним діям; система моніторингу порушень прав людини.

Доведено, що порівняно із антитерористичною операцією, після повномасштабного вторгнення значно розширилось коло повноважень поліцейських: співпраця з Європолем та здійснення функцій Національного контактного пункту між компетентними органами України та Європолем; організація взаємодії правоохоронних та інших державних органів України з Інтерполом та Європолем, а також компетентними органами інших держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу та Європолу; збирання біометричних даних фізичних осіб; здійснення адміністративного нагляду тощо.

7. Обґрунтовано, що зарубіжний досвід правового регулювання діяльності правоохоронних органів свідчить про взаємодію останніх з іншими державними

органами і забезпечує високий рівень виконання покладених на них завдань. Водночас у багатьох країнах світу не всі правоохоронні функції виконуються державними органами. Зокрема, у США, Великій Британії, Франції, Польщі, Чехії широкої популярності набули інші недержавні організації; взаємодія правоохоронних органів з іншими державними органами у цих країнах передбачає тісну співпрацю з громадами, є впровадження «Community Policing» – стратегії та практики найтіснішої співпраці поліцейських сил і суспільства, що демонструє свою ефективність на різних рівнях.

Здійснено аналіз діяльності органів Національної поліції в умовах збройної агресії таких країн як Польща (значення волонтерських організацій, спроможних мобілізувати громадську підтримку та виконувати функції поліції в умовах збройної агресії), Ізраїль (висока ефективність у боротьбі з тероризмом та охороні громадського порядку, використання передових технологій), Хорватія (підвищення професійної підготовки, забезпечення співпраці з міжнародними партнерами та запобігання корупції), Колумбія (протидія незаконному обігу зброї та злочинності).

Зроблено висновок, що в умовах збройної агресії має бути здійснено наголос на важливості мобілізації громадської підтримки, співпраці з підпільними та базовими структурами, а також на ролі поліції у забезпеченні безпеки громадян та контролі за додержанням громадського порядку навіть в умовах окупації та агресії.

Національна поліція України повинна постійно адаптуватися до загроз та різних ситуацій; проводити систематичне навчання своїх працівників з оперативного реагування, антитерористичних заходів, кримінального розслідування та співпраці з громадськістю; навчатися ефективним методам виявлення, конфіскації та контролю над незаконною зброєю; розвивати механізми співпраці з громадськістю, включаючи сприяння забезпечення довіри та залучення громадян до забезпечення безпеки.

8. Зроблено висновок, що діяльність Національної поліції України щодо загроз у сфері безпеки державного кордону вимагає спрямованих заходів і політичної підтримки з боку держави, тому запропоновано кілька аспектів, що можуть бути враховані:

1) законодавча база: необхідно удосконалити законодавство, що регулює діяльність поліції у сфері охорони державного кордону. Це може передбачати зміни у законодавстві щодо контролю за переміщенням осіб та товарів через кордон, впровадження нових правил та процедур, а також забезпечення співробітництва з іншими охоронними та контролюючими органами;

2) підвищення професійної підготовки: Національна поліція України повинна мати достатні ресурси та можливості для навчання і тренування своїх працівників у сфері охорони державного кордону. Це передбачає навчання з питань розпізнавання незаконних перетинів, використання сучасного обладнання та технологій, співробітництво з міжнародними партнерами тощо;

3) технічне забезпечення: Національна поліція має мати доступ до сучасного обладнання та технологій для ефективного контролю за державним кордоном. Це можуть бути радари, системи відеоспостереження, системи розпізнавання номерних знаків, спеціалізовані програмні засоби для аналізу даних тощо;

4) співробітництво з міжнародними партнерами: Важливо розвивати та підтримувати співробітництво з міжнародними партнерами, зокрема, іншими

правоохоронними органами та організаціями, щоб обмінюватись інформацією, координувати спільні операції та використовувати спільні ресурси для забезпечення безпеки державного кордону;

5) аналіз та оцінка ризиків: Національна поліція має проводити систематичний аналіз та оцінку ризиків, пов'язаних з безпекою державного кордону, щоб ідентифікувати потенційні загрози та розробляти ефективні стратегії стосовно їх запобігання та протидії;

6) удосконалення діяльності Національної поліції України у сфері безпеки державного кордону є постійним процесом, що потребує систематичного аналізу, оновлення і вдосконалення політик, законодавства та практик.

Запропоновано оновити та уточнити Закон України «Про Національну поліцію» з метою відповідності сучасним викликам та стандартам правопорядку.

Це може передбачати чітке визначення завдань та повноважень поліції, забезпечення їх незалежності, гарантії прав громадян під час взаємодії з поліцією та механізми внутрішнього контролю. Розділ 7 вищезгаданого закону «Загальні засади проходження служби в поліції» також потребує вдосконалення, щоб встановити вимоги до професійного розвитку поліцейського персоналу, системи атестації та просування службою, а також механізми внутрішнього контролю та дисципліни; стосовно організаційної структури поліції, процедур набору та підготовки поліцейського персоналу, фінансування та матеріально-технічного забезпечення. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» потребує оновлення, щоб забезпечити більш прозорі та ефективні процедури контролю за оперативно-розшуковою діяльністю поліції, у тому числі і забезпечення відповідних гарантій прав та свобод громадян.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Гарасимів В. М. Збройна агресія: правовий аналіз. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. № 1 (9). Т. 2. С. 145–151.

2. Гарасимів В. М. Специфіка діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Росії проти України: принципи та її основні завдання. *Європейські перспективи*. 2019. № 1. С. 239–245.

3. Narasymiv V. Forms of activities of National Police in the conditions of armed aggression of Russia against Ukraine. *Право UA*. 2019. № 2. С. 239–244.

4. Narasymiv V. Foreign experience of activities of National Police bodies in conditions of armed aggression. *Наше право*. 2021. № 1. С. 222–228.

5. Narasymiv V. Fighting terrorism: legal analysis. *Legal Economic Science and Praxis*. 2022. № 6. С. 33–36.

6. Дракохруст Т. В., Гарасимів В. М., Перспективи вдосконалення діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Росії проти України. *Наукові записки. Серія: Право*. 2023. Вип. 14. С. 66–70.

Опубліковані праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Гарасимів В. М. Сучасний стан розуміння поняття збройної агресії. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 20–21 квітня 2018 р.). Тернопіль, 2018. С. 407–410.

8. Гарасимів В. М. The National Police of Ukraine as a subject of public authority in the zone of an anti-terrorist operation. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 5–6 квітня 2019 р.). Тернопіль, 2019. С. 208–210.

9. Гарасимів В. М. Зарубіжний досвід діяльності органів Національної поліції в умовах збройної агресії. *Тенденції реформування правової системи України і країн світу: правові, психологічні та соціокультурні аспекти*: матеріали Міжнародної наукової конференції (Тернопіль, 5–6 листопада 2019 року). Тернопіль, 2019. С. 345–347.

10. Дракохруст Т. В., Гарасимів В. М. Features of contractual obligations in the conditions of war. *Договір як універсальна форма правового регулювання*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої пам'яті академіка Національної академії правових наук України, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора юридичних наук, професора Володимира Васильовича Луця (1933–2021) (Івано-Франківськ, 7 квітня 2023 року). Івано-Франківськ, 2023. С. 34–36.

11. Гарасимів В. М. Specific activities of the National Police in the conditions of Russia's armed aggression toward Ukraine. *Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід*: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 28 квітня 2023 р.). Тернопіль. 2023. С. 326–327.

12. Дракохруст Т. В., Гарасимів В. М. Безпека та міграція в ЄС. *Актуальні проблеми приватного та публічного права*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 94-річчю з дня народження члена-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О. І. (Харків, 31 березня 2023 р.). Харків, 2023. С. 599–601.

АНОТАЦІЯ

Гарасимів В. М. Адміністративно-правове регулювання діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2024.

Дисертацію присвячено системному дослідженню діяльності Національної поліції України у національній доктрині адміністративного права. Запропоновано

концептуально нові підходи до вдосконалення діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України, вирішення важливих теоретичних та прикладних проблем у цій сфері. Досліджено генезис розвитку поняття збройної агресії. Значну увагу приділено взаємодії та координації Національної поліції України з іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки в умовах збройної агресії Росії проти України. Акцентовано увагу на перспективах вдосконалення нормативно-правових засад забезпечення діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України. Здійснено дослідження зарубіжного досвіду діяльності органів Національної поліції в умовах збройної агресії.

Обґрунтовано висновки та пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України з метою усунення колізій і прогалин у національній нормативно-правовій базі, її гармонізації зі стандартами ЄС та вироблено практичні рекомендації щодо покращення правозастосування у цій сфері.

Ключові слова: тероризм, агресія, збройна агресія, Національна поліція України, публічна безпека, громадський правопорядок, адміністративна відповідальність, адміністративне правопорушення, форми, принципи, методи.

SUMMARY

Harasymiv V. M. Administrative and legal regulation of the National Police of Ukraine in the Conditions of the Armed Aggression of the Russian Federation against Ukraine. – *On the rights of the manuscript.*

The dissertation on obtaining the scientific degree of Doctor of Law in the specialty 12.00.07 – Administrative Law and Process; Finance Law; Information Law. – West Ukrainian National University, Ternopil, 2024.

The dissertation is dedicated to the systemic analysis of the functioning of the National Police of Ukraine in the context of the national administrative-legal doctrine. The work proposes conceptually new approaches to improving the work of the National Police of Ukraine, especially in the conditions of armed aggression by the Russian Federation against Ukraine. Key theoretical and practical aspects related to this issue are also considered. The research explores the genesis of the development of the concept of armed aggression, classifies the concept of aggression interacting with other types of domestic state policies. Special attention is given to the interaction and coordination of actions of the National Police of Ukraine with other participants in ensuring public safety during the period of armed aggression by the Russian Federation against Ukraine. Emphasis is placed on the prospects for improving the normative-legal framework for the activities of the National Police of Ukraine in the conditions of armed aggression by the Russian Federation against Ukraine. The study also examines international experience in the activities of National Police agencies during armed aggression.

The functioning of the National Police agencies in the conditions of armed aggression is studied, and conclusions and proposals are justified with the aim of optimizing the administrative-legal regulation of their activities.

Attention is focused on the tasks performed by the National Police. We emphasize that the main tasks today remain: 1) protecting the rights and freedoms of individuals, as well as the interests of the public and the country. The task is to provide police services in the field of protecting the rights and freedoms of citizens, implementing the "public service" approach. The essence of this approach lies in respecting and ensuring human rights and fundamental freedoms as a key value in police activities; the police perform their function according to the needs of individuals, especially in times of war; 2) combating illegal migration and human trafficking. The scale of illegal migration is explained by several factors: firstly, limited opportunities for men and women of the corresponding age to legally travel abroad due to increased migration control (general mobilization is a stimulus); secondly, increasing demand for illegal and cheap foreign workers (mass migration of Ukrainians abroad); thirdly, the development of transport infrastructure contributing to human smuggling; fourthly, the abolition of emigration control by many countries bordering Western European states.

We have analyzed the cooperation and interaction of the National Police of Ukraine with similar subjects of public safety from the beginning of the anti-terrorist operation to the present. During the anti-terrorist operation preceding the JFO, a new era of interaction between law enforcement agencies was practically formed. However, only after the full-scale invasion of the Russian Federation, it became necessary to ensure public safety and order separately from the bodies and units of the National Police of Ukraine and in cooperation with other authorized law enforcement agencies and voluntary military associations.

It is crucial to address organizational and procedural issues of interaction between the Ministry of Internal Affairs and such agencies as the National Police of Ukraine, the State Migration Service of Ukraine, the State Border Guard Service of Ukraine, and the State Emergency Service of Ukraine. The activities of these state bodies are directed and controlled by the Cabinet of Ministers of Ukraine through the Minister of Internal Affairs of Ukraine in the process of formulating and implementing state policies in accordance with the respective spheres.

An analysis of the legal support for the activities of the National Police of Ukraine in the context of Russia's armed aggression against Ukraine was conducted before and after the full-scale invasion by the Russian Federation. During a state of war, almost all state institutions undergo changes in their powers, competencies, rights, and obligations, as well as procedures and norms.

The National Police is no exception: substantial changes have been made to a significant number of legal acts regulating its activities and functioning during a state of war. Overall, the administrative-legal norms are quite scattered among a large number of sources of various scopes, purposes, subjects, and legal force. Therefore, there is a great need for their systematization.

Keywords: terrorism, aggression, armed aggression, National Police of Ukraine, public safety, public order, administrative responsibility, administrative offense, forms, principles, methods.

Підписано до друку 13.02.2024 р.
Формат 60х90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А002-23. Тираж 100 прим.

Видавець та виготовлювач
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 7284 від 18.03.2021 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Університетська думка»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 51-75-72
E-mail: edition@wunu.edu.ua